

CROTALUS MOLOSSUS BAIRD EN GIRARD, DE ZWARTSTAARTRATELSLANG

Door: Pete Strimple, 5310 Sultana Drive, Cincinnati, Ohio 45238, U.S.A.

Inhoud: Geschiedenis - Habitat - Voedsel - Gedrag - Voortplanting - Crotalus molossus molossus - Crotalus molossus estebanensis - Crotalus molossus nigrescens - Noot.

* * *

GESCHIEDENIS

De zwartstaartrateslang uit het zuidwesten van de Verenigde Staten en het centrale plateau van Mexico werd in 1853 voor het eerst beschreven door Baird en Girard onder de naam *Crotalus molossus*. Het type-exemplaar hadden zij gevangen bij Fort Webster, Santa Rita del Cobre (Grant County), New Mexico. De soortnaam *molossus* heeft betrekking op de 'molos' of 'wolfshond', een beroemd honderas uit vroeger eeuwen.

Hoewel *Crotalus molossus molossus* een nogal uitgebreid verspreidingsgebied heeft - van Centraal-Arizona naar het oosten door Centraal-westelijk-Texas en naar het zuiden over het grootste deel van Mexico, werden pas in 1936 de eerste ondersoorten beschreven.

In 1936 beschreef Howard K. Gloyd de eerste ondersoort op basis van een exemplaar uit Zacatecas, Mexico. Hij noemde de ondersoort *Crotalus molossus nigrescens*. De naam 'nigrescens' komt van het woord 'nigresco', 'donker van kleur worden' en heeft uiteraard betrekking op de donkerder kleur van deze Mexicaanse ondersoort.

Overeenkomstig de regels voor de nomenclatuur werd de tweede ondersoort automatisch de nominaatvorm *Crotalus molossus molossus* Baird en Girard.

Dit bleven de enige twee ondersoorten van *Crotalus molossus* tot 1949, toen Klauber *Crotalus molossus estebanensis*, de San Esteban rateslang beschreef.

HABITAT

Crotalus molossus molossus is hoofdzakelijk een bewoner van bergachtig of rotsachtig gebied. Haar habitat is tamelijk gevarieerd en omvat rotsachtige terreinverhogingen, hellingen en open bossen, stenige beekbeddingen, beboste rotsachtige canyons, dicht struikgewas, rotsachtige heuvels, beboste terreinen, puinhellingen en de omgeving van kliffen. In sommige van deze habitats kan men haar aantreffen rond verlaten woningen, houtzagerijen en mijnen.

Zwartstaartrateslangen kan men aantreffen op een hoogte van 600-2700 m, hoewel ze algemener zijn beneden 2100 m.

VOEDSEL

De drie ondersoorten van *Crotalus molossus molossus* eten gewoonlijk verschillende soorten muizen, ratten en andere zoogdieren. Maar gezien hun habitat is het niet verwonderlijk, dat vooral de juveniele exemplaren af en toe ook hagedissen eten.

GEDRAG

Zwartstaartratelslangen zijn zowel overdag als 's nachts actief. Nachtelijke activiteit is vaak het gevolg van extreem hoge dagtemperaturen in de zomermaanden.

Zwartstaartratelslangen worden over het algemeen als weinig agressief beschouwd in vergelijking met andere leden van het geslacht *Crotalus*. Wanneer ze uitgedaagd worden, kunnen ze echter een ernstige beet toebrengen.

VOORTPLANTING

Crotalus paart meestal in de lente (maart-mei) en er zijn zelfs meldingen van paringen in de eerste twee weken van februari. De vrouwtjes baren in de zomer of het begin van de herfst 3-8 jongen, hoewel een groot exemplaar vermoedelijk een groter broedsel kan voortbrengen. Bij hun geboorte zijn de jonge ratelslangen gemiddeld 23-30 cm lang.

Foto 1: *Crotalus molossus*, black tailed rattlesnake, Chiricahua Mountains, Arizona, U.S.A. Foto C. Matisson.

CROTALUS MOLOSSUS MOLOSSUS BAIRD EN GIRARD

Beschrijving

Deze ondersoort heeft gewoonlijk een grijze, groenachtig bruine of geelachtige basiskleur met een reeks van 22-39 (gemiddeld 31.1) dorsale vlekken. Deze vlekken zijn meestal grijs, grijsbruin of zwart van kleur en hebben een lichter centrum en een lichtere rand. De rugvlekken zijn ruitvormig en breder dan lang. Ze zijn gewoonlijk open aan de zijkanten en versmelten met de laterale vlekken, zodat een de voorzijde van het lichaam en bij de staart dwarsbanden ontstaan.

De onderzijde is bij deze ondersoort gewoonlijk crèmekleurig of geelachtig met een bruine stippeling. De kop heeft dezelfde kleur als de rug, behalve het nasaal-prefrontale gebied, dat bruinachtig tot zwart van kleur is. Aan beide zijden van de kop bevindt zich ook een donkere postoculaire streep, die van het oog tot boven de hoek van de kaak loopt. De staart is donkerder dan de basiskleur; meestal zwart. Soms zijn er ringen zichtbaar op de staart, vooral bij jonge exemplaren na een vervelling.

Beschubbing

Crotalus molossus molossus heeft meestal 27 rijen schubben halverwege het lichaam, met een variatie van 25-29. Het aantal subcaudalia bedraagt 22-29 (gemiddeld 25.4) bij mannetjes en 18-25 (gemiddeld 21.2) bij vrouwtjes.

Grootte

Crotalus molossus molossus is de grootste van de drie ondersoorten en bereikt een maximum lengte van 125 cm. De meeste volwassen exemplaren zijn 76-96 cm lang.

Verspreiding

Deze ondersoort bewoont het noordelijk deel van het verspreidingsgebied van de soort. In de Verenigde Staten wordt zij aangetroffen in het grootste deel van Arizona, naar het oosten, in het westen, midden en zuiden van New Mexico en tot in het westen en midden van Texas.

In Mexico komt *Crotalus molossus molossus* voor in het grootste deel van Sonora, Chihuahua, het westen van Coahuila en het zuiden van Nuevo León. In het zuidelijk deel van deze staat kan men intergrades tussen *molossus* en *nigrescens* aantreffen. Er bestaan ook enkele meldingen van deze ondersoort uit de volgende staten: het noorden van Sinaloa, het noorden van Zacatecas, en het uiterste noorden van Durango. Deze gebieden liggen echter dichtbij het intergradatiegebied van de twee bovengenoemde ondersoorten.

CROTALUS MOLOSSUS ESTEBANENSIS KLAUBER

San Esteban ratelslang

Voor het eerst beschreven in 1949 door Klauber op basis van een exemplaar, gevangen op San Esteban in de Golf van Californië, Mexico.

Beschrijving

De basiskleur van deze ondersoort kan grijsachtig, groenachtig of olijfbuin zijn. De dorsale tekening bestaat uit een serie van 39-43 (gemiddeld 40) vlekken. Dit is een groter aantal dan bij de beide andere ondersoorten. Deze vlekken zijn lichter dan bij *Crotalus molossus molossus* en zijn olijfgrijs, olijfbuin of bruinachtig van kleur. Net als bij de vorige ondersoort is het centrum van de vlekken vaak lichter van kleur.

De kleur van de buikzijde is crèmeachtig met een bruine stippeling langs de buitenste rand van de buikschubben die zich vaak over de zijkanten van het lichaam uitbreidt.

Het donkere internasaal-prefrontale gebied op de kop, dat zo kenmerkend is voor *Crotalus molossus molossus*, ontbreekt gewoonlijk. De donkere postoculaire streep is echter wél aanwezig, hoewel deze soms nogal onduidelijk is.

De kleur van de staart is duidelijk donkerder dan de basiskleur en is meestal donkerbruin of zwart., Ondanks deze donkere kleur zijn er soms ringen zichtbaar op de staart, een enkele keer zelfs duidelijk.

Beschubbing

Deze ondersoort heeft meestal 25-27 rijen schubben halverwege het lichaam. Het aantal subcaudalia bedraagt 25-27 (gemiddeld 25.7) bij mannetjes en ongeveer 22 bij vrouwtjes.

Grootte

Crotalus molossus estebanensis is een dwergvorm van de zwartstaartratelslang. De meeste volwassen exemplaren hebben een totale lengte van 60-76 cm. Op 6 mei 1952 werd een mannelijk exemplaar gevangen. Toentertijd was dat pas het derde exemplaar van *Crotalus molossus estebanensis*. Dit dier had een totale lengte van 99 cm. Ik heb geen melding kunnen vinden van een grotere totale lengte, hoewel er in de toekomst misschien nóg grotere exemplaren gevonden kunnen worden.

Verspreiding

Crotalus molossus estebanensis komt endemisch voor op San Esteban. Dit is een klein eiland midden in de Golf van Californië. Het ligt ten zuidwesten van Tiburón, het op één na grootste eiland in de Golf. San Esteban is een tamelijk kaal en rotsachtig eiland en meet ongeveer 5½ km in doorsnede.

CROTALUS MOLOSSUS NIGRESCENS GLOYD

Mexicaanse zwartstaartratelslang

Voor het eerst beschreven in 1936 door Howard K. Gloyd op basis van een exemplaar, dat 6½ km ten westen van La Colorado, Zacatecas is gevangen.

Beschrijving

De kleur van deze ondersoort is donkerder dan die van de noordelijke en de San Esteban zwartstaartratelslang. De basiskleur kan olijfbruin of bruinzwart zijn. Over het algemeen wordt de grondkleur naar achteren toe donkerder en kan daar soms zó donker worden, dat er weinig of geen verschil is met het zwart van de staart.

De dorsale tekening bestaat uit 20-34 (gemiddeld 27.8) min of meer ruitvormige vlekken. Deze vlekken zijn bruinachtig of roodbruin van kleur. Naar achteren toe worden ze donkerbruin of zwart. Deze donkere achterste vlekken zijn moeilijk te onderscheiden en dikwijls zijn ze alleen te herkennen aan de lichte schubben langs de rand.

De kleur van de kop is donker, van olijfbruin of roodbruin tot donkerbruin of zwart, met een paar lichte vlekken. De donker postoculaire streep kan aanwezig zijn, maar is soms vrij onduidelijk vanwege de donkere kleur van de kop. De buikzijde is crèmekleurig, met grijze vlekjes langs de rand, en wordt naar achteren toe donkerder.

Beschubbing

Crotalus molossus nigrescens heeft meestal 25 of minder schubbenrijen halverwege het lichaam, met een variatie van 23-27. Het aantal subcaudalia bedraagt 21-28 (gemiddeld 24.3) bij mannetjes en 16-24 (gemiddeld 19.6) bij vrouwtjes.

Grootte

Crotalus molossus nigrescens is bescheiden van afmeting. De volwassen dieren zijn gemiddeld 76-91 cm lang. Het grootste tot nu toe geregistreerde exemplaar had een totale lengte van 100 cm.

Verspreiding

Crotalus molossus nigrescens, de Mexicaanse zwartstaartratelslang, komt voor van het zuiden van Chihuahua over de Mexicaanse hooglanden tot in het noorden van Oaxaca. Dit verspreidingsgebied omvat de volgende staten: Sinaloa, Durango, Coahuila, Nuevo León, Zacatecas, Aguascalientes, Nayarit, Jalisco, Michoacán, Guanajuato, San Luis Potosí, Querétaro, Hidalgo, México, Distrito Federal, Morelos, Puebla, Veracruz en Tlaxcala.

NOOT

Wanneer iemand weet heeft van een gedocumenteerde recordlengte die de in dit artikel vermelde lengtes overtreft, zou ik het op prijs stellen daarvan op de hoogte te worden gebracht, opdat ik mijn gegevens kan bijwerken.